

Sygn. akt I UK 311/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania S. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 lipca 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 23 marca 2015 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 maja 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił wnioskodawcy S.B. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na to, że nie udokumentował on wymaganego 15-letniego okresu tej pracy. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że kwestia prawa do tego świadczenia już wcześniej stanowiła przedmiot decyzji odmownej z dnia 15

grudnia 2009 r., utrzymanej w mocy prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 20 maja 2010 r., V U .../10. Dołączone do obecnego wniosku świadectwo pracy w szczególnych warunkach z dnia 22 kwietnia 2013 r., wystawione przez Fabrykę Maszyn Górniczych „P.” S.A w P. (dalej jako FMG P.) w wykonaniu ugody sądowej zawartej w dniu 21 marca 2013 r. przed Sądem Rejonowym w P., IV P .../12, nie jest wiążące w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, tym bardziej, że ugoda w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest niedopuszczalna.

Wnioskodawca w odwołaniu od tej decyzji zarzucił, że organ rentowy w sposób nieuprawniony odmówił mu zaliczenia do szczególnego stażu pracy okresów zatrudnienia w FMG P. na podstawie świadectwa pracy w szczególnych warunkach z dnia 22 kwietnia 2013 r.

Postanowieniem z dnia 30 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w P. odrzucił odwołanie z uwagi na powagę rzeczy osądzonej (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.). Zostało ono uchylone postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 3 września 2013 r., III AUz ...9/13. Sąd Apelacyjny uznał, że nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, gdyż wnioskodawca do ponownego wniosku emerytalnego załączył nowy dowód w rozumieniu art. 114 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm., dalej jako ustawa o emeryturach i rentach z FUS) w postaci świadectwa pracy w szczególnych warunkach, który nie został poddany merytorycznej ocenie przez Sąd Okręgowy w poprzedniej prawomocnie osądzonej sprawie.

W konsekwencji Sąd Okręgowy w P., po rozpoznaniu odwołania wnioskodawcy, wyrokiem z dnia 20 lutego 2014 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca S. B., urodzony 25 listopada 1949 r., w dniu 3 listopada 2009 r. złożył wniosek o emeryturę wskazując, że zgodnie z załączonym do wniosku świadectwem pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach w FMG P. w okresach od dnia 5 września 1968 r. do dnia 3 listopada 1985 r. oraz od dnia 2 listopada 1987 r. do dnia 2 czerwca 1991 r. Decyzją z dnia 15 grudnia 2009 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury, ponieważ kwestionując prawdziwość tego świadectwa uznał, że stanowisko

ślusarza, na którym pracował nie zostało wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm. zwanego dalej rozporządzeniem z dnia 7 lutego 1983 r.). Wobec powyższego wnioskodawca nie wykazał jakiegokolwiek okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 20 maja 2010 r., V U .../10, a apelacja została oddalona przez Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 21 grudnia 2010 r., III AUa .../10. Sąd Okręgowy podkreślił, że w sprawie o sygn. V U .../10 ustalono, że w okresach objętych decyzją wnioskodawca pracował na stanowisku ślusarza w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych, wykonując nie tylko prace spawalnicze wymienione w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r., ale również inne prace, które nie mogą być kwalifikowane jako prace w szczególnych warunkach (układanie konstrukcji). Prace spawalnicze zajmowały wnioskodawcy tylko 60-70% codziennego czasu pracy, a pozostałą część dniówki wypełniały inne prace. Również Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 21 grudnia 2010 r. III AUa .../10 wskazał między innymi, że z podanego przez wnioskodawcę opisu wykonywanych czynności pracowniczych wynika, iż jego obowiązki dotyczyły przede wszystkim składania konstrukcji z metalowych elementów. Praca ta polegała na ustawianiu elementów w odpowiedniej konfiguracji, a następnie ich łączeniu za pomocą spawarki, co zajmowało około 60-70% czasu pracy. Zatem zadania pracownicze nie dotyczyły *stricto* czynności spawania, lecz w istotnej części układania elementów konstrukcji. Jednym tylko z etapów całego procesu czynności wchodzących w skład zasadniczych zadań było spawanie części konstrukcji metalowych, a z tego wynika, że wnioskodawca nie wykonywał stale obowiązków spawacza. Jak zaznaczyła FMG P. w ówczesnym świadectwie pracy w szczególnych warunkach, wykonywał on w rzeczywistości pracę ślusarza z elementami spawania, pracując w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawaczy. Tak opisane stanowisko pracy wymienione zostało w dziale XIV poz. 12 pkt. 18 wykazu A stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 17 Ministra Gospodarki i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. w sprawie określania stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których wykonywane są prace w szczególnych

warunkach (zwanego dalej zarządzeniem z dnia 12 sierpnia 1983 r.), jednakże wykaz resortowy w tej części wykracza poza regulację rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Nie może więc stanowić podstawy dla zakwalifikowania wymienionej w nim pracy w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych, jako pracy w szczególnych warunkach. Za taką uznana może być jedynie praca wyszczególniona w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r., które jednak do warunków szczególnych zalicza wyłącznie prace przy spawaniu, a nie czynności wykonywane w bezpośrednim sąsiedztwie spawaczy.

Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że w sprawie IV P .../12 o ustalenie zatrudnienia w szczególnych warunkach i wydanie świadectwa pracy, wnioskodawca zawarł przed Sądem Rejonowym w P. w dniu 21 marca 2013 r. ugodę z FMG P., zgodnie z którą pracodawca zobowiązał się wydać mu nowe świadectwo pracy. W wykonaniu tej ugody FMG P. w dniu 22 kwietnia 2013 r. w wystawiła świadectwo pracy w szczególnych warunkach potwierdzające, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonując prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowo - wodorowym oraz szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowaniu mechanicznym na stanowisku spawacza - szlifierza (nazwa stanowiska spawacz - szlifierz wynika ze stosowanej w zakładzie nomenklatury i jest tożsama z pracą pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych w wydziałach spawalniczych - stała praca w warunkach, w których nie są zachowane higieniczne normy pracy) oraz szlifierza i krajacza metali tarczą ścierną w okresach od dnia 5 września 1968 r. do dnia 3 listopada 1985 r. oraz od dnia 2 listopada 1987 r. do dnia 3 czerwca 1990 r. i od dnia 1 września 1990 r. do dnia 2 czerwca 1991 r. wykonywał prace przy spawaniu wymienione w wykazie A dział XIV pkt 12 stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. i w wykazie A dział XVI poz. 12 pkt 18 stanowiącego załącznik do zarządzenia z dnia 12 sierpnia 1983 r., a także prace przy szlifowaniu, o których mowa w wykazie A dział III pkt 78 stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. i w wykazie A dział III poz. 78 pkt 5 stanowiącego załącznik do zarządzenia z dnia 12 sierpnia 1983 r.

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że w spornym okresie wnioskodawca był zatrudniony w FMG P. w charakterze ślusarza na wydziałach: RC, M-42, M-46, P-51. Na wydziale RC oraz wydziale M-42 były produkowane elementy przenośników taśmowych. Do stałych obowiązków wnioskodawcy należało układanie kilkunastu metalowych elementów o długości kilkunastu centymetrów w specjalnej formie według przygotowanego wzoru, jak też szepianie metalowych elementów ze sobą przy pomocy spawarki elektrycznej (tzw. wstępne spawanie) oraz dobijanie (wyrównywanie) młotkiem elementów w formie. Prace przygotowawcze zajmowały mu około 30% dniówki, a 70% prace spawalnicze. Na hali z wnioskodawcą, oprócz ślusarzy, w bezpośrednim sąsiedztwie pracowali spawacze. Wydział M-46 był wydziałem obudów kopalnianych (górnich). Obudowy wykonywano z grubych blach o dużych gabarytach. Części do składania obudów były przywożone na wydział przy pomocy suwnicy. Do stałych obowiązków wnioskodawcy na wydziale M-46 należało dopasowywanie stalowych elementów konstrukcyjnych przez ich wycinanie (upalanie) palnikiem acetylenowo-tlenowym, szlifowanie przyciętych stalowych elementów konstrukcyjnych przy pomocy szlifierki pneumatycznej, szepianie punktowe składanych elementów stalowych przy pomocy spawarki elektrycznej.

W świetle tak poczynionych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy oddalił odwołanie, uznając, że stosownie do art. 114 ust 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nowy dowód w postaci świadectwa pracy w szczególnych warunkach z dnia 22 kwietnia 2013 r. nie miał wpływu na prawo do emerytury. Wnioskodawca już wcześniej dysponował świadectwem pracy w szczególnych warunkach wystawionym mu przez tego samego pracodawcę, które zostało zanegowane w postępowaniu sądowym. Dotyczyło ono tożsamego okresu zatrudnienia co nowe świadectwo z dnia 22 kwietnia 2013 r., z tą tylko różnicą, że stwierdzało zatrudnienie na stanowisku ślusarza i wykonywanie prac wymienionych w wykazie A dziale XIV poz. 12 pkt 18 stanowiącym załącznik do zarządzenia z dnia 12 sierpnia 1983 r. W tamtym postępowaniu Sąd badał rzeczywisty charakter pracy wnioskodawcy i ustalił, że w spornym okresie nie pracował on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, gdyż prace spawalnicze zajmowały mu około 60-70% dnia roboczego, a w pozostałym czasie nie

wykonywał czynności przy spawaniu. Sąd Okręgowy zaznaczył, że w niniejszej sprawie jest związany ustaleniami prawomocnego wyroku w sprawie V U .../10 (art. 365 k.p.c.), a to oznacza niedopuszczalność czynienia odmiennych ustaleń co do charakteru wykonywanej przez wnioskodawcę pracy w spornych okresach. Niezależnie od tego, nowe świadectwo pracy i tak nie zapewnia wnioskodawcy prawa do emerytury, ponieważ różni się od poprzedniego przede wszystkim nazwą stanowisk pracy. O pracy w szczególnych warunkach nie decyduje nazwa stanowiska pracy, ale faktycznie wykonywane obowiązki. A te, jak wynika z zeznań świadków, jak i wnioskodawcy, na wydziale RC i M-42 polegały na układaniu kilkunastu metalowych elementów o długości kilkunastu centymetrów w specjalnej formie według przygotowanego wzoru, szczepianiu metalowych elementów ze sobą przy pomocy spawarki elektrycznej, wyrównywaniu młotkiem elementów w formie. Wnioskodawca nie wykonywał prac polegających na szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowaniu mechanicznym. Takie prace wykonywał tylko na wydziale obudów kopalnianych M-46. Natomiast na wydziale RC i M-42 prace spawalnicze zajmowały mu około 70% czasu pracy, a pozostałe czynności około 30%. Jak z tego wynika, nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac w szczególnych warunkach. Na zmianę tego stanowiska nie wpływa zaliczenie pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w okresie od dnia 1 października 1977 r. do dnia 31 grudnia 1980 r. na wydziale M-46 (a nie jak ustalono w sprawie V U .../10 - na wydziale M-42). Zaliczony okres zatrudnienia jest bowiem krótszy niż 15 lat, a zatem nie wpływa na nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W apelacji od wyroku Sądu Okręgowego wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, w szczególności: art. 233 § 1 k.p.c., art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c., art. 365 k.p.c., art. 235 § 1 k.p.c., art. 236 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. oraz art. 279 k.p.c., a także art. 184, art. 114 ust. 1, art. 116 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 i § 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412 ze zm.) oraz §1 ust. 1 i § 2 ust. 1 oraz § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem dnia 23 marca 2015 r. oddalił apelację, dzieląc stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawca nie wykazał za pomocą nowych dowodów, aby pracował w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy co najmniej 15 lat. Przez większość czasu był bowiem zatrudniony w charakterze ślusarza w wydziałach RC oraz M-42 FMG P., w których produkowano elementy przenośników taśmowych, a do jego obowiązków należało układanie metalowych elementów o długości kilkunastu centymetrów w specjalnej formie według przygotowanego wzoru, wstępne szepianie tych elementów za pomocą spawarki oraz dobijanie (wyrównywanie) młotkiem tych elementów w formie. Prace typowo spawalnicze zajmowały wnioskodawcy około 70% dziennego czasu pracy. Taki rozkład obowiązków potwierdzili świadkowie przesłuchani w sprawie, takie też ustalenia legły u podstaw prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w P. w sprawie V U .../10. Odmiennych ustaleń nie uzasadnia nowe świadectwo z dnia 22 kwietnia 2013 r., gdyż wydanie przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie rodzi skutków materialnoprawnych, a określenie dla celów emerytalnych wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy należy do organu rentowego oraz sądów ubezpieczeń społecznych. Z treści apelacji nie wynika, aby wnioskodawca kwestionował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji w zakresie odnoszącym się do rodzaju wykonywanych przez niego czynności pracowniczych. Nie sformułował on żadnych zarzutów dotyczących niewłaściwego ustalenia zakresu obowiązków ustalonych w obu postępowaniach, czyli w sprawie V U .../10, jak i w rozpoznawanej sprawie, oraz nie przedstawił dowodów mogących świadczyć o innym przebiegu jego dnia pracy, innym procentowym udziale czynności polegających na spawaniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie był zasadny zarzut naruszenia art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Na gruncie tego przepisu przyjmuje się, że nowe dowody przedstawione w sprawie, których wiarygodność nie budzi wątpliwości, mogą prowadzić do uznania, że dowody dotychczas znane okazały się niewiarygodne. Moc dowodowa świadectwa pracy z dnia 22 kwietnia 2013 r. została poprawnie oceniona przez Sąd pierwszej instancji, który uznał, że

świadczenie pracy w szczególnych warunkach, jak każdy dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., podlega kontroli zarówno co do prawidłowości wskazanych w nim faktów, jak i co do powołanej podstawy prawnej. Sądy nie są w żaden sposób związane oceną charakteru zatrudnienia pracownika dokonaną przez pracodawcę, a jego wydanie nie rodzi skutków materialnoprawnych. Sąd Apelacyjny podkreślił, że w sprawie V U .../10 Sąd Okręgowy uzasadnił stanowisko co do niemożności zaliczenia spornego okresu do stażu pracy w szczególnych warunkach. Skoro nowe dowody przeprowadzone w niniejszej sprawie, w postaci świadectwa pracy z dnia 22 kwietnia 2013 r. oraz zeznań świadków, nie doprowadziły do poczynienia ustaleń odmiennych, co do wymaganego 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, to nie ma podstaw do przyznania wnioskodawcy prawa do świadczenia dochodzonego ponownie.

Odnosnie zarzutu pominięcia opinii biegłego z zakresu BHP wydanej w innej sprawie Sąd Apelacyjny podniósł, że dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. konieczne jest, aby dany dowód podlegający ocenie został w sprawie przeprowadzony. Ocena materiału dowodowego na gruncie § 1 art. 233 k.p.c., w przeciwieństwie do § 2, nie może obejmować dowodów, których sąd w procesie nie przeprowadził. Tymczasem zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. został uzasadniony pominięciem dowodu z opinii biegłego wydanej w sprawie pomiędzy pracownikiem i pracodawcą, co czyni zarzut obrazy art. 233 § 1 k.p.c. chybionym. Wprawdzie Sąd pierwszej instancji dopuścił „dowód z akt spraw” o wymienionych w postanowieniu sygnaturach, wśród których znajduje się sprawa IV P .../12, jednakże wobec niewskazania konkretnych kart i dokumentów postanowienie dowodowe cechuje się ułomnością, gdyż procedura cywilna nie zna dowodu z akt sprawy. Skoro Sąd pierwszej instancji nie dokonał żadnych ustaleń na podstawie dowodu z opinii biegłego złożonej w sprawie IV P .../12, to zasada bezpośredniości z art. 235 k.p.c. nie została naruszona. Sąd nie włączył też do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia wyników opinii biegłego z zakresu BHP złożonej w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w P. (V U .../11), dotyczącej pracownika zatrudnionego u tego samego pracodawcy w analogicznym okresie i w takich samych warunkach pracy, któremu wyrokiem z dnia 20 grudnia 2011 r., AUa .../11 Sąd Apelacyjny przyznał

prawo do emerytury. Sąd pierwszej instancji uczynił bowiem przedmiotem swych rozważań jedynie okoliczności opisane w tej opinii dotyczące warunków pracy na wydziale M-46, wzmacniając korzystne dla wnioskodawcy ustalenia poczynione na podstawie dowodu z zeznań samego wnioskodawcy oraz świadka, że okres pracy na tym wydziale jest pracą w szczególnych warunkach. W efekcie nie zachodzi związek pomiędzy skorzystaniem z tej opinii a treścią rozstrzygnięcia, co stanowi warunek skuteczności zarzutów procesowych.

Wnioskodawca S. B. zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, opierając skargę na podstawach:

1) naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie: a) art. 385 k.p.c. przez uznanie, że apelacja skarżącego jest bezzasadna, co skutkowało nieuprawnionym jej oddaleniem, b) art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. przez ich niezastosowanie skutkujące brakiem zmiany zaskarżonego apelacją wyroku Sądu pierwszej instancji przez przyznanie skarżącemu prawa do emerytury, c) art. 228 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 365 k.p.c. przez ich niezastosowanie skutkujące brakiem uwzględnienia przez Sąd Apelacyjny skutków rozszerzonej prawomocności innych wyroków Sądu Apelacyjnego, w tym w szczególności z dnia 20 grudnia 2011 r., AUa .../11, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 14 września 2011 r., V U .../11 i w rezultacie przyznającego pracownikowi zatrudnionemu u tego samego pracodawcy w analogicznym okresie i w takich samych warunkach pracy, jak skarżący, prawo do emerytury w obniżonym wieku, co było faktem znanym Sądowi Apelacyjnemu z urzędu,

2) naruszeniu przepisów prawa materialnego, a mianowicie: a) art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie skutkujące błędnym uznaniem, że skarżący nie wskazał nowych dowodów prowadzących do przyjęcia, że pracował w FMG P. w szczególnych warunkach i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres co najmniej 15 lat, b) § 1 ust. 1 oraz § 2 ust. 1 oraz § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że skarżący pracując „w okresach 5 wrzesień 1968 r. do 31 lipca 1974 r. oraz od 1 sierpnia 1974 r. do 30 września 1977 r., od 1 stycznia 1981 r. do 3 listopada 1985 r. i od 2 listopada 1987 r.

do 2 czerwca 1991 r. w FMG P. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach”, c) art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że skarżący nie spełnił podstawowej przesłanki, od której zależy prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, to jest nie osiągnął przewidzianego przepisami 15 letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Skarżący w oparciu o powyższe podstawy skargi wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości, a także poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w P. i o przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez przyznanie skarżącemu prawa do emerytury oraz zasądzenie na jego rzecz od organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że stanowisko Sądu Apelacyjnego zostało oparta na ustaleniu, iż w spornym okresie zatrudnienia faktyczne prace spawalnicze zajmowały skarżącemu około 70% dziennego czasu pracy, co miałyby oznaczać, że nie wykonywał tych prac w pełnym wymiarze czasu pracy, a właściwie w pozostałej części dnia roboczego. Tymczasem co do pojęcia „zatrudnienia stałego i w pełnym wymiarze godzin” w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie), jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów prac wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Jeżeli chodzi o pojęcie „prac przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowodorowym” Sąd Najwyższy analizował pojęcie „prac przy spawaniu” dochodząc do przekonania, że określenie to obejmuje prace wykonywane w przebiegu procesu spawania i obejmuje czynności związane ze spawaniem. Użycie określenia „przy spawaniu” zamiast określenia „spawacz” pozwala objąć nim także prace wykonywane w przebiegu procesu spawania przez pracowników niebędących spawaczami. Sądy obu instancji jednoznacznie ustaliły, że do stałych obowiązków skarżącego należało dopasowywanie stalowych elementów konstrukcyjnych przez ich wycinanie

(upalanie) palnikiem acetylenowotlenowym, szlifowanie przyciętych stalowych elementów konstrukcyjnych przy pomocy szlifierki pneumatycznej, szczepianie punktowe składanych elementów stalowych przy pomocy spawarki elektrycznej. Zatem nie ulegało żadnej wątpliwości że wymienione prace skarżący wykonywał stale, czyli codziennie. Spawanie i cięcie (upalanie) metali należało do jego podstawowych obowiązków, podobnie jak wykonywanie innych czynności w postaci szlifowania i polerowania elementów metalowych, kwalifikowanych z innych pozycji wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieuzasadniona. Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania lub gdy zarzut taki okaże się niezasadny.

Za chybione uznać należy zarzuty naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 385 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c. Zgodnie z pierwszym z wymienionych przepisów, sąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna. Naruszenie powyższego unormowania może więc polegać na oddaleniu apelacji uznanej za usprawiedliwioną albo nieoddaleniu apelacji bezzasadnej. Wykazanie zasadności rozważanego zarzutu wymaga więc wykazania obrazy przepisów prawa materialnego lub innych przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to doprowadziło sąd drugiej instancji do wadliwego zastosowania art. 385 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2000 r., IV CKN 27/00, LEX nr 52439 oraz z dnia 8 maja 2002 r., II CKN 917/00, niepublikowane a także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2002 r., IV CKN 1697/00, LEX nr 54373; z dnia 5 grudnia 2006 r., II CSK 327/06, LEX nr 238947; z dnia 11 grudnia 2009 r., V CSK 175/09, LEX nr 688048). Podobnie jak art. 385 k.p.c., również art. 386 § 1 k.p.c. jest adresowany do sądu drugiej instancji i przesądza o tym, w jaki sposób ma on rozstrzygnąć sprawę, gdy stwierdzi, że apelacja powinna być uwzględniona. O jego naruszeniu można by mówić wtedy, gdyby sąd drugiej instancji oddalił apelację

pomimo stwierdzenia, że jest ona uzasadniona. Natomiast sąd drugiej instancji nie narusza art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., jeżeli oddali apelację na podstawie oceny, że jest ona bezzasadna, niezależnie od twierdzenia strony, iż była zasadna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2013 r., III PK 141/12, LEX nr 1455743).

Odnosząc się natomiast do zarzutu naruszenia art. 228 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 365 k.p.c. przez ich niezastosowanie stwierdzić należy, iż przewidziane w art. 398³ § 3 k.p.c. wyłączenie zarzutów niemogących stanowić podstawy kasacyjnej dotyczy - oprócz art. 233 § 1 k.p.c. - także przepisów regulujących tzw. bezdowodowe ustalanie faktów, a takim przepisem jest art. 228 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r., I CSK 544/14, LEX nr 1541040). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Tymczasem skarżący na podstawie tego zarzutu zmierza do zakwestionowania ustaleń Sądów obu instancji, bowiem w jego ocenie przyznanie przez Sąd Apelacyjny emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach innemu pracownikowi Z.S., powinno przesądzać o przyznaniu mu takich samych uprawnień. Co do zasady nie stanowi prejudykatu wyrażona w prawomocnym orzeczeniu indywidualna norma prawna wiążąca inne - niż w toczącym się aktualnie postępowaniu - strony. Z art. 365 § 1 k.p.c. wynika, że wiązanie prawomocnym orzeczeniem dotyczy osób trzecich wyłącznie wtedy, gdy taki skutek przewiduje ustawa. W związku z tym, że wyrok przyznający emeryturę innemu pracownikowi nie ma przymiotu rozszerzonej prawomocności wyrok Sądu Apelacyjnego (III AUa .../11) nie wiązał w rozpoznawanej sprawie.

Przechodząc do zarzutów naruszenia prawa materialnego w pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że zarzuty te mają na celu uzasadnienie twierdzenia, że skarżący w okresie zatrudnienia w FMG P. w charakterze ślusarza wykonywał prace w szczególnych warunkach. W ocenie skarżącego przemawiają za tym nowe dowody, w tym przede wszystkim świadectwo pracy w szczególnych warunkach z dnia 22 kwietnia 2013 r., które w sposób odmienny od postępowania w sprawie

zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 20 maja 2010 r., V U .../10 oraz w rozpoznawanej sprawie, uzasadniają przyznanie mu prawa do emerytury. Wbrew odmiennemu stanowisku skargi Sądy obu instancji nie zanegowały tego świadectwa jako nowego dowodu w sprawie, ale uznały, że nie pozwala ono, podobnie jak zeznania świadka S. S. oraz opinia biegłego sądowego z zakresu BHP wydana w sprawie o ustalenie zatrudnienia w FMG P. jako pracy w szczególnych warunkach, na stwierdzenie powstania po stronie skarżącego prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wobec tego nie doszło do naruszenia art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, stosownie do którego prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Zgodnie z celem tego przepisu Sądy orzekające w sprawie rozstrzygnęły czy przedłożone przez skarżącego nowe dowody lub ujawnione okoliczności wpływają na zmianę dokonanych wcześniej ustaleń.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego, którym Sąd Najwyższy, wobec uznania za bezzasadne zarzutów dotyczących naruszenia przepisów postępowania, na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany, stwierdzić należy, że nietrafne są również pozostałe zarzuty dotyczące naruszenia zaskarżonym wyrokiem prawa materialnego. Sąd Apelacyjny przyjął w zaskarżonym wyroku, że co prawda skarżący wykonywał prace spawalnicze, to jednak do jego podstawowych obowiązków należało układanie metalowych elementów o długości kilkunastu centymetrów w specjalnej formie według przygotowanego wzoru, wstępne szczepianie tych elementów za pomocą spawarki oraz dobijanie (wyrównywanie) młotkiem tych elementów w formie. Prace typowo spawalnicze zajmowały skarżącemu około 70% dziennego czasu pracy. Nie wykonywał więc stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac w szczególnych warunkach, bowiem zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym

charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

W dotychczasowej judykaturze Sądu Najwyższego problematyka znaczenia pojęcia zatrudnienia stałego i w pełnym wymiarze godzin była już wielokrotnie analizowana między innymi w wyroku z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08 (OSNP 2010 nr 23-24, poz. 281) do którego odwołuje się skarżący w uzasadnieniu skargi, ale także w wyroku z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13 (LEX nr 1455235) w którym stwierdzono, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma zatem istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy i jej wykonywanie w warunkach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., a więc stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy). Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405; z dnia 22 kwietnia 2011 r., I UK 351/10, LEX nr 863944; z dnia 26 maja 2011 r., II UK 356/10, LEX nr 901608; z dnia 19 marca 2012 r., II UK 166/11, LEX nr 1171002; z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UK 233/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 86).

A zatem kluczowe w tej sytuacji staje się ustalenie czy skarżący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym objęte wykazem A dział XIV pkt 12 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. To praca przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym uznana została za pracę o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, a nie jakakolwiek inna praca składająca się (obok pracy spawalniczej) na ostateczny rezultat procesu produkcyjnego. Określenie „przy spawaniu” użyte w załączniku do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. było już bowiem wielokrotnie analizowane w orzecznictwie

Sądu Najwyższego. I tak w wyroku z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 79) przyjęto, że wykonywanie pracy przez pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych nie mieści się w określeniu „prace przy spawaniu” wymienionym w wykazach A i B, stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z kolei w wyroku z dnia 15 grudnia 2011 r., II UK 106/11 (LEX nr 1130389) oraz postanowieniu z dnia 24 marca 2015 r., I UK 343/14 (niepublikowanym) Sąd Najwyższy zaprezentował stanowisko, zgodnie z którym określenie „prace przy spawaniu” obejmuje wyłącznie prace wykonywane w przebiegu procesu spawania, a więc czynności związane ze spawaniem. A zatem do czynności związanych ze spawaniem nie należą prace ślusarskie, montażowe i malarskie, gdyż nie są one objęte procesem spawania, a co najwyżej stanowią etap przygotowania do tego procesu lub obejmują czynności wykończeniowe po jego zakończeniu. Taki kierunek wykładni, czyli, że określenie „prace przy spawaniu”, obejmuje wyłącznie prace wykonywane w przebiegu procesu spawania, a więc czynności związane funkcjonalnie (bezpośrednio) ze spawaniem potwierdza dalsze orzecznictwo (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2012 r., II UK 103/11, LEX nr 1130388; z dnia 4 marca 2014 r., III UK 74/13, LEX nr 1620565; z dnia 20 listopada 2014 r., I UK 127/14, LEX nr 1552141; z dnia 18 lutego 2015 r., I UK 242/14, LEX nr 1806476). Skoro do obowiązków skarżącego, jako ślusarza wykonującego pracę w wydziałach RC oraz M-42, gdzie produkowano elementy przenośników taśmowych, należało układanie metalowych elementów o długości kilkunastu centymetrów w specjalnej formie według przygotowanego wzoru, wstępne szepianie tych elementów za pomocą spawarki oraz dobijanie (wyrównywanie) młotkiem tych elementów w formie, to nie można uznać, że wszystkie te czynności są czynnościami wykonywanymi wyłącznie w procesie spawania. Obok procesu spawalniczego na ostateczny rezultat procesu technologicznego (budowa przenośnika taśmowego) składały się też inne czynności, które nie są pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach.

Finalnie spawaniem konstrukcji zajmowali się spawacze, wykonujący prace w tej samej hali. Ponadto, jak wynika z ustaleń Sądu Apelacyjnego w sprawie III AUA .../10, skarżący uzyskał uprawnienia spawacza elektrycznego w dniu 21 lutego 1975 r., wycinacza acetylenowo – tlenowego w dniu 6 kwietnia 1977 r., zaś podejmując z dniem 5 września 1968 r. zatrudnienie w FMG P. na podstawie umowy absolwenckiej o wstępny staż pracy posiadał wyuczony zawód technika budowy maszyn. Okoliczności te determinują uznanie, że skarżący nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze „pracy przy spawaniu”, ujętej w wykazie A dział XIV poz. 12 do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. przez okres co najmniej 15 lat. Odmiennej oceny nie uzasadnia stanowisko skarżącego, z którego wynika, że do okresu pracy w szczególnych warunkach powinny zostać zaliczone także inne czynności nie polegające na spawaniu, ponieważ bezpośrednia bliskość zlokalizowania zajmowanego przez niego stanowiska pracy od stanowisk spawaczy powoduje, że podlegał w tym czasie narażeniu na czynniki szkodliwe emitowane ze stanowisk spawalniczych. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 lipca 2016 r., I UK 278/15 (niepublikowanym) oraz postanowieniu z dnia 8 sierpnia 2012 r., I UK 180/12 (niepublikowanym) w sprawach dotyczących ubezpieczonych zatrudnionych, podobnie jak skarżący, na stanowiskach ślusarzy w FMG P. podtrzymał stanowisko wyrażone we wcześniejszych judykatach, w których stwierdzono, że wykonywanie pracy w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych nie mieści się w określeniu „prace przy spawaniu” i nie uprawnia do uzyskania emerytury w wieku obniżonym.

Suma powyższych rozważań prowadzi do wniosku, że bezzasadny jest także zarzut naruszenia art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepis ten umożliwia ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. nabycie emerytury w wieku obniżonym, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz okres składkowy, o którym mowa w art. 27. Skarżący, biorąc pod uwagę miarodajne ustalenia Sądów obu instancji, nie posiada wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach,

zatem nie spełnia łącznie wszystkich przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury w wieku obniżonym.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

eb